

Tukholman julkilausuma

Kohti uutta konsensusta talouspoliittisen päätöksenteon periaatteista

Kolmetoista taloustieteilijää, joista neljä entistä Maailmanpankin pääekonomistia, osallistuivat Tukholmassa 16. -17. syyskuuta 2016 pidettyyn kaksipäiväiseen tapaamiseen keskustellakseen nykypäivän päätöksentekijöiden talouspoliittisista haasteista. Kokouksen järjestivät Ruotsin kansainvälinen kehitysyhteistyövirasto (Sida) ja Maailmanpankki. Tilaisuudessa puhuivat professorit Sabina Alkire (Oxford), Pranab Bardhan (Berkeley), entinen Maailmanpankin pääekonomisti Kaushik Basu (New York), Haroon Bhorat (Kapkaupunki), entinen Maailmanpankin pääekonomisti Francois Bourguignon (Pariisi), Ashwini Deshpande (Delhi), Ravi Kanbur (Ithaca), entinen Maailmanpankin pääekonomisti Justin Yifu Lin (Peking), Kalle Moene (Oslo), Jean-Philippe Platteau (Namur), Jaime Saavedra (Lima), nobelisti ja entinen Maailmanpankin pääekonomisti Joseph Stiglitz (New York), sekä Finn Tarp (Helsinki ja Kööpenhamina). Keskustelun inspiroimana tämä ryhmä kirjoitti alla olevan Tukholman julkilausuman.

1 Kehityksen haasteet

Maailma elää myllerrysten aikakautta. Globaaleihin muutosvoimiin liitetään sekä lupaus uusista mahdollisuuksista että epävarmuudesta. Vaikka ennennäkemätön teknologinen kehitys lupaa elintason nousua, samalla se voi vähentää työllisyyttä ja kasvattaa nuorisotyöttömyyttä. Maailmankaupan ja globaalien investointien kasvu ovat lisänneet talouskasvua ja nostaneet useita köyhiä valtioita matalan tulotason maista keskitulotason maiksi. Samaan aikaan useat ihmisryhmät näissä maissa ovat kuitenkin jääneet kehityksen jalkoihin. Sama pätee myös kehittyneihin maihin, joissa globalisaatio on vaikuttanut monien elämään haitallisesti. Tämän lisäksi elintaso on heikentynyt konflikteista ja sodista kärsivissä valtioissa. Kasvava eriarvoisuus valtioiden sisällä uhkaa sosiaalista yhteiskunnan sisäistä eheyttä ja taloudellista kehitystä. Ympäristöongelmat ja ilmastonmuutos uhkaavat maapallon tulevaisuutta ja kansainväliseltä yhteisöltä odotetaan yhteisiä ponnisteluja uhkaavien vaarojen torjumiseksi. Nopea kaupungistuminen tarjoaa mahdollisuuksia tuottavuuden parantamiseen, mutta ihmiskeskittymät saattavat myös lisätä slummiutumista, köyhyyttä ja konflikteja.

Mikään näistä tekijöistä ei vähennä maailmanlaajuisesti saavutetun edistysten arvoa, mikä näkyy selkeästi mm. tulotasojen kasvun sekä terveyden ja koulutuksen parantumisen myötä. Samalla kun olemme tyytyväisiä edellä mainituista saavutuksista, on meidän katsottava päätöksentekijöillä edessä olevia haasteita. Näihin haasteisiin vastaaminen edellyttää uusien käytäntöjen suunnittelua, joiden avulla globalisaatio valjastetaan paremman kehityksen hyväksi ja muutosvoimat ohjataan kohti mahdollisuuksia uhkien sijaan. Tällaisten käytäntöjen suunnittelu edellyttää selkeää visiota kehityspolitiikan tavoitteista sekä oppimista aiemmista menestystarinoista ja epäonnistumisista. Myös pitkällä aikavälillä tehtyä talousteoreettista ja empiiristä tutkimusta on hyödynnettävä.

Osa perinteisen taloustieteen suosituksista ovat selvästi olleet epäpäteviä. Päätöksentekijät eivät voi enää vedota näihin yksinkertaisiin ohjeisiin, jotka perustuvat julkisen talouden tasapainonottamiseen, inflaation kontrolloimiseen rahapolitiikan avulla, ja makrotalouden

vakauttamisesta huolehtimiseen, jättäen loput markkinoiden hoidettavaksi. Ei voida enää olettaa, että tällainen lähestymistapa edistäisi taloudellista kasvua, joka valuisi alas köyhemmille niin kutsutun trickle-down –vaikutuksen myötä. Todellisuudessa osa tämänhetkisestä ahdingostamme johtuu näiden vanhentuneiden ohjeiden noudattamisesta.

Lausuntomme ei tarjoa tarkkaa suunnitelmaa päätöksentekijöille, vaan esittelee niitä periaatteita, joiden toivomme auttavan maakohtaista päätöksentekoa ja politiikkaa, edistävän globaalia keskustelua sekä monenkeskisen päätöksenteon käytäntöjen suunnittelua. Näitä periaatteita tarvitaan yhä enenevässä määrin globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassamme.

2 Bruttokansantuotteen kasvu ei ole itsetarkoitus

Uskomme, että vaikka bruttokansantuotteen (BKT) kasvua tavoittelevaa politiikkaa tarvitaan, ei BKT:n kasvattamisen tule olla tavoite sinänsä, vaan keino tarvittavien resurssien luomiseksi yhteiskunnallisten päämäärien saavuttamiseksi. Tällaisia päämääriä ovat esimerkiksi parempi terveys, koulutus, työllisyys, turvallisuus sekä myös kulutusmahdollisuudet. Yksilöllinen hyvinvointi on moniulotteista, ja tavoitteena pitäisi olla kaikkien yhteiskunnan arvostamien ulottuvuuksien parantaminen, eikä ainoastaan tulotason nostaminen. On esimerkiksi tarpeen huolehtia paremmasta ravitsemuksesta kaikille alle kouluikäisille lapsille sekä taata kaikille perusterveydenhuolto, tunnustaen, että kaikki tämä on toteutettavissa nykypäivänä. Ilman politiikkaa, joka johtaa monisyisempiin menettelytapoihin, BKT:n kasvu saattaa tapahtua yllä mainittujen hyvinvoinnin ulottuvuuksien kustannuksella, mukaan lukien paikallisten ympäristöongelmien ja kansainvälisen ilmaston tilan kustannuksella. On tärkeää muistaa, että BKT:n kasvu ei välttämättä johda haavoittuvia ryhmiä sortavien normien ja syrjivien käytänteiden häviämiseen, vaan yleensä nämä vaativat järjestelmällistä ja tarkoituksellista asioihin puuttumista.

On huomattava, ettei ole yhtä yksittäistä ohjetta, joka sopii kaikkien maiden taloustilanteen kehittämiseen. Erilaiset kulttuurilliset ja sosiaaliset kontekstit, kuten historia, johtavat merkittäviin eroavaisuuksiin maiden ja alueiden välillä. Tämä puolestaan johtaa erilaisiin päämääriin yhteiskunnissa ja vaikuttaa siihen, mitkä strategiat toimivat ja mitkä eivät. Aikaisemmin on ollut tapana määrittää yhtenäisiä käytänteitä rikkaista maista käsin. Vaikka talouspoliittisiin periaatteisiin on kiinnitettävä huomiota, monimuotoisuudelle ja kontekstisidonnaisuudelle on oltava tilaa kun paikallisia käytänteitä suunnitellaan ja implementoidaan.

3 Kehityksen on oltava osallistavaa

Mielestämme poliittisen päätöksenteon tulisi varmistaa, että kehitys on yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti osallistavaa (inclusive), eikä jätä väestöryhmiä hyvinvoinnin ulkopuolelle esimerkiksi sukupuolen, etnisyyden tai muiden sosiaalisten indikaattorien perusteella jaoteltuna. Tulisi keskittyä etenkin äärimmäiseen puutteeseen hyvinvoinnin eri ulottuvuuksien suhteen, erityisesti moniulotteisesta köyhyydestä kärsiviin. Keskittyminen huonoimmassa asemassa oleviin ei kuitenkaan riitä. On tärkeää keskittyä myös rikkaiden ja köyhien väliseen kuiluun sekä sosiaalisten ryhmien väliseen eriarvoisuuteen. Viime vuosikymmenien jyrkkä tulo- ja varallisuuserojen kasvu sekä eriarvoisuus peruspalveluiden, kuten terveydenhuollon ja koulutuksen, piiriin pääsemisessä ei ole eettisesti puolustettavissa ja se horjuttaa yhteiskuntien sosiaalista koheesioita. Tämä mahdollistaa

kielteisen poliittisen kierteen, jossa eliitit kaappaavat päätöksenteon, mikä entisestään lisää eriarvoisuutta. Eriarvoisuus riistää köyhiltä äänen ja näin ollen heikentää demokratiaa. Naisten ja muiden historiallisesti syrjittyjen ryhmien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen on tavoite sinällään ja lisäksi se luo kestäväen pohjan taloudelliselle tehokkuudelle. Suotuisa kehitys ei ole mahdollista rauhattomuuden ja sosiaalisten konfliktien vallitessa eikä myöskään ilman osallistavaa kehitystä. Kaiken kaikkiaan osallistava kehitys on ainoa sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kehityksen muoto.

4 Ympäristön kannalta kestävä politiikka on välttämättömyys - ei vaihtoehto

Kaiken kehityspolitiikan on otettava ympäristön kannalta kestäväen politiikan saavuttaminen keskeiseksi tavoitteekseen. Tämän periaatteen toteuttaminen on kuitenkin sidottua kunkin valtion alueellisiin kontekstiin ja ympäristön olosuhteisiin. Tämä liittyy suoraan paikallisiin ympäristöongelmiin, jolloin pelkkä tulojen kasvun mittaaminen saattaa johtaa vääristyneeseen kuvaan hyvinvoinnin lisääntymisestä ja edistyksestä. Lisäksi kilpailu resursseista ja ympäristöongelmiin liittyvästä pakkomuuttoliikkeestä voivat johtaa epävakauteen ja konflikteihin, jotka vuorostaan heikentävät kestäväen kehityksen mahdollisuuksia. Maailmanlaajuisella tasolla ilmastonmuutos on pitkän aikavälin uhka maapallon elinkelpoisuudelle, sekä lyhyen ja keskipitkän aikavälin uhka toimeentulolle, maataloudelle ja elinympäristölle useassa valtiossa. Ilmastonmuutoksen hillintäyrityksiä tulee ensisijaisesti ajaa kansainvälisellä tasolla, mutta samalla ilmastonmuutokseen sopeutuminen tarvitsee aktiivista väliintuloa ja tukea kansallisella ja paikallisella tasolla. Näitä ongelmia ei voi jättää markkinoiden ratkaistavaksi. Valtioiden puuttuminen asiaan sääntelyn avulla ja monenkeskinen ilmastopolitiikan koordinointi on välttämätöntä.

5 Markkinoiden, valtioiden ja yhteisöjen välisen tasapainon löytäminen

Yllä mainittujen tavoitteiden ja kansainvälistä yhteisöä kohtaavien globaalien haasteiden valossa kehityspolitiikan on rakennuttava järkevälle tasapainolle markkinoiden, valtioiden ja yhteisöjen kesken. On tärkeää tunnustaa, että markkinat ovat itsessään sosiaalisia instituutioita, jotka tarvitsevat tuekseen tehokkaan sääntelyjärjestelmän voidakseen lunastaa lupauksensa resurssien tehokkaasta kohdentamisesta. Vaikka markkinat olisivatkin tehokkaat, tämä ei automaattisesti takaa osallistavuutta tai tasa-arvoisuutta. Kuten nykypäivänä tiedämme, tehokkaasti toimivat vapaat markkinat sopivat yhteen nälänhädän kanssa. Edellisen neljännesvuosisadan trendi kohti esteettämiä markkinoita selittää monet ongelmat joiden kanssa nykyään elämme, mukaan lukien talouskriisit sekä kestäväetömmät eriarvoisuuden ja ympäristöongelmat.

Vaikka tunnustammekin markkinoiden toiminnan rajallisuuden, ymmärrämme myös, että valtioidenkin on toimittava tehokkaasti. On monia tapoja, joilla valtiot voivat toimia markkinatalouden ulkopuolella: eri tason hallintoelimillä sekä kansalaisyhteiskunnan monilla muodoilla (esimerkiksi yhdistyksillä ja kansalaisjärjestöillä) on tärkeä rooli. Kansallisvaltioiden ei tulisi ottaa hoidettavakseen tehtäviä, jotka markkinat tai yhteisöt pystyvät hoitamaan paremmin. Usein nämä instituutiot toimivat yhdessä toisiaan täydentäen. Joissain tilanteissa paikallisen tason toimijat edistävät parhaiten huono-osaisimpien hyvinvointia. Huolimatta siitä, että joskus paikallisten yhteisöjen instituutiot ovat taantumuksellisten tahojen kaapattavissa,

kansalaisjärjestöillä on tärkeä rooli sosiaalisen koheesion tukemisessa ja ylläpitämisessä.

Yhteenvedona voidaan sanoa, että valtio on välttämätön pelisääntöjen määrittäjä ja sääntelyjärjestelmän asettaja, jonka puitteissa markkinat ja yhteisöt voivat kukoistaa ja edistää kehitystä. Laajempi sosiaalinen koheesio ja luottamus, jota paremmat pelisäännöt edistävät, johtavat myös lisääntyvään tasa-arvoon samalla tukien kasvua ja hyvinvointia sen kaikissa sen ulottuvuuksissa. Valtiolla on lisäksi välttämätön rooli osa-alueilla, joilla markkinat eivät toimi hyvin – tästä esimerkkejä ovat rahoitusjärjestelmä, terveydenhuolto ja ympäristönsuojelu – sekä osa-alueilla, joilla on selkeitä tasa-arvoistamistarpeita kuten naisten vaikutusvallan lisääminen, haavoittuvaisten ryhmien suojelu, sekä kohtuuttomiin tulo- ja varallisuuseroihin puuttuminen. Valtiolla on roolinsa myös teollisuuspolitiikan ja tehokkaan maatalouspolitiikan sekä palvelualan käytänteiden muokkaamisessa. Valtion on ehkäistävä kasvavan eriarvoisuuden kierre, joka johtaa valtiovallan kaappaamiseen mikä vuorostaan vahvistaa sosiaalista, poliittista ja taloudellista eriarvoisuutta.

6 Makrotaloudellisen vakauden turvaaminen

Monet perinteisesti esillä olleet talouspoliittiset neuvot keskittyivät makrotaloudelliseen vakauttamiseen. Vakaammat valtionaloudet onnistuvatkin saavuttamaan korkeampaa talouskasvua sekä lisäämään hyvinvointia. Makrotaloudelliseen vakauteen kuuluu myös huomion kiinnittäminen kaikkien toimenpiteiden pidemmän aikavälin vaikutuksiin erityisesti julkisen talouden ja ulkoisen rahoitusjärjestelmän kestävyuden turvaamiseksi. Vahvan talouskasvun aikakausina valtioiden tulisi kasvattaa finanssipoliittisia resursseja, joita on sitten mahdollista käyttää tarpeen tullen. Vaikka pitkän aikavälin budjettikuri on tärkeää ja perinteinen taloustiede on oikeassa korostaessaan tätä, päätöksentekijät ovat kuitenkin usein pakkomielleisiä budjetin tasapainottamisesta.

On tunnustettava, että finanssipoliittinen elvyttäminen ja julkiset investoinnit ovat usein kriittisiä keinoja stagnaation ansojen välttämiseksi. Kunhan velkaantuneisuutta hallinnoidaan huolellisesti ja setelirahoituksen aiheuttamaa inflaatiota hillitään, elvytys ja julkiset investoinnit ovat turvallisia keinoja. Julkiset investoinnit ovat tärkeitä infrastruktuurin ja vihreän teknologian rakentamiseksi, koska näiden hyödyt ulottuvat liian pitkälle tulevaisuuteen vetääkseen puoleensa yksityisiä investointeja. Lisäksi makrotason vakauttamisen toimenpiteet voivat täydentää rahapolitiikkaa talouskuplien syntymisen rajoittamiseksi, mahdollisesti epävakaiden pääoman liikkeiden hillitsemiseksi sekä ulkoisten velkojen liiallisen kasaantumisen ehkäisemiseksi.

7 Globaalin teknologian ja eriarvoisuuden vaikutusten huomioiminen

Viimeaikainen teknologinen kehitys on tuonut uusia ongelmia päätöksentekijöiden pöydille työllisyyspolitiikan ja eriarvoistumiseen liittyen. Uudet teknologiat yhdistyvät maailmanlaajuisiin työmarkkinoihin, jolloin kehitysmaiden työntekijät voivat työskennellä kansainvälisille markkinoille ja kuluttajille ilman tarvetta siirtyä fyysisesti muualle. Tämä on luonut uusia mahdollisuuksia työntekijöille, mutta se on samanaikaisesti pahentanut valtioiden sisäistä eriarvoisuutta. On havaittavissa lisääntyvä taipumus korkean tulotason maissa määritellä tämä työläisten väliseksi ongelmatilanteena, jossa vastakkain ovat kehittyneiden maiden ja kehitysmaiden työntekijöiden intressit. Tämä on valitettavaa. Todellisuudessa kyse on työläisten ja pääoman

UNOFFICIAL TRANSLATION

välisestä ongelmasta. Automaatio, robottitekniiikan nousu ja työmarkkinoiden globalisaatio eivät ainoastaan aiheuta työpaikkojen menetyksiä, vaan työntekijöiden ennen saamat ansiot kääntyvät nyt suuremmiksi voitoiksi yrityksille ja koneiden omistajille. Nämä seuraukset ovat huolestuttavia, ja ne pitää ratkaista ilman asian kääntämistä globaaliksi työläisten väliseksi kamppailuksi.

Tästä seuraa kolme välttämätöntä poliittista tavoitetta. On ensinnäkin sijoitettava inhimilliseen pääomaan ja lisättävä tietotaitoja tavoilla, jotka täydentävät teknologista kehitystä ja sitä kautta lisäävät työtuloja teknologian kasvun myötä. Toiseksi, on luotava uusia instrumentteja tulonsiirtojen mahdollistamiseksi valtioiden sisällä. Palkkojen BKT-osuuden vähentymistä ei tule kohdella välttämättömänä seurauksena teknologian kehittymisestä. Päättäjien on luotava vero- ja tulonsiirtojärjestelmiä tämän yhtälön purkamiseksi sekä kehitettävä pelisääntöjä – esimerkiksi toimeenpanemalla kilpailulakeja ja työläinsäädäntöä - jotka lisäävät työläisten neuvotteluvoimaa ja tuo heidän vaatimuksilleen painoarvoa sekä yhteiskunnassa että yrityksissä. Kolmanneksi, tämä luo erityisen tarpeen valtioidenväliselle päätöksenteolle. Se asettaa vastuun monenkeskisten instituutioiden hartioille kansainvälisten käytänteiden johdonmukaistamisesta yli valtioiden rajojen, ja päätöksenteolle, jossa huomioidaan rikkaiden teollistuneiden maiden lisäksi myös kehittyvien talouksien tarpeet, joiden ääni ei usein pääse kuuluville kansainvälisessä päätöksenteossa.

8 Sosiaalisilla normeilla ja ajattelutavoilla on merkitystä

Suuri osa perinteisestä taloustieteestä on vähätelty sosiaalisten normien ja ajattelutapojen merkitystä talouselämällemme. Kasvava tutkimusaineisto osoittaa kuitenkin, ettei tämä ole totta. Arvoillamme ja kulttuurillamme ei ole vain itseisarvo, vaan ne vaikuttavat myös talouden suorituskykyyn. Yhteiskunnat, joissa ihmiset luottavat toisiinsa, menestyvät paremmin kuin sellaiset, joissa luottamus on vähäistä. Ihmisten valintoihin samasta vaihtoehtoalikoimasta vaikuttaa se, miten vaihtoehdot esitetään heille. Esimerkiksi järjestyksen tai oletusvastausvaihtoehdon muuttaminen vaikuttaa valintoihin. Julkisen vallan on alettava ottaa huomioon nämä uudet oivallukset ja instrumentit toimenpideohjelmien ja palveluiden tehostamiseksi. Yksityiset yritykset ja yhtiöt ovat jo pitkään hyödyntäneet psykologista osaamistaan ja ymmärrystään sosiaalisista mieltymyksistä omien intressiensä edistämiseksi ja voiton tavoittelussa. Mikäli valtiot tahtovat tuottaa koulutus- ja terveystalouksia tehokkaasti ja kerätä veroja oikeudenmukaisesti, ymmärryksemme sosiaalisista normeista on tietoisesti integroitava päätöksentekoon yhteisen hyvän saavuttamiseksi. Sosiaaliset normit ja ajattelutavat ovat myös merkityksellisiä korruption kitkemisessä. Tämä on yksi niistä osa-alueista, joissa kontekstilla on erityistä merkitystä, sillä normit ja ajattelutavat ovat jokaisen yhteiskunnan historian ja kokemusten tuotoksia.

9 Globaali päätöksenteko ja kansainvälisen yhteisön velvollisuudet

Kansainväliset muutosvoimat muokkaavat kansallisten päätöksentekijöiden kehityspoliittisia vaihtoehtoja yhä lisääntyvässä määrin. Ne asettavat rajoituksia ja lisäävät mahdollisuuksia, ja niihin vaikuttaa puolestaan muutosvoimat muissa maissa.

Rahapolitiikka korkeatuloisissa valtioissa vaikuttaa pääomavirtoihin kehitysmaihin.

UNOFFICIAL TRANSLATION

Rahoitusjärjestelmän sääntely rikkaissa maissa, huolimatta siitä että ne ensisijaisesti vaikuttavat näihin maihin itseensä, vaikuttaa lopulta nouseviin ja kehittyviin talouksiin, kuten huomattiin vuonna 2008 alkaneen taluskriisin aikana. Veroparatiiseja koskevat säännökset ja sääntely vaikuttavat kaikkien, erityisesti matalatuloisten maiden mahdollisuuksiin osallistavan ja kestäväen kehityspolitiikan toimeenpanemiseksi. Yhden valtion kauppapolitiikka vaikuttaa muiden valtioiden vientimahdollisuuksiin. Maahanmuuttopolitiikka korkeatuloisissa valtioissa vaikuttaa köyhien valtioiden kansalaisten mahdollisuuksiin kehittää itseään ja samalla heidän mahdollisuuksiinsa rahalähetysten ja tietotaidon siirron kautta edistää kotimaidensa kehittymistä. Globalisoituneessa maailmassamme kaikissa näissä tapauksissa jokaisen maan toiminnalla on rinnakkaisvaikutuksia toisiin maihin. Näin ollen onkin kaikkien valtioiden vastuulla ottaa huomioon ja parantaa maailman vähäosaisempien kehittymisen mahdollisuuksia.

Sopimukset ja instituutiot, jotka kattavat useita maita, ovat keskeisiä aikamme suurimpien ongelmien ratkaisemiseksi. Juuri näiden sopimusten ja instituutioiden aikaansaaminen ja ylläpitäminen on kuitenkin hankalaa. Vaikka Pariisin ilmastopöytäkirja on lupaava alku, maailma yhä odottaa päästövähennyssitoumusten toteuttamista kaikilta mailta ja hyvätuloisilta mailta ilmastomuutoksen vastaisten tukitoimien rahoitusta sekä ilmastomuutoksen hillitsemiseksi että siihen sopeutumiseksi alhaisen tulotason maissa. Viime vuosina kehitysyhteistyön rahoitusta tavanomaisten rahoittajien puolelta on leikattu, kahdenväliset ja monenkeskiset kehitysinstituutiot ovat lisääntyneet nopeaa tahtia, ja virallisen kehitysyhteistyön 0,7 % päämäärä, johon maailmanyhteisö sitoutui vuosikymmeniä sitten, on edelleen saavuttamatta. Kansainvälisellä yhteisöllä on vastuu varmistaa, että määrärahat ohjataan kehittyviin maihin, ja niiden sisällä syrjäytyneiden ryhmien tukemiseen, sekä huolehtia kehittyvien maiden paremmasta edustuksesta kansainvälisten instituutioiden hallintoelimissä, mikä vuorostaan varmistaa, että kansainväliset sopimukset ja yleissopimukset ottavat huomioon kehittyvien maiden tarpeet.

10 Katse kohti tulevaisuutta

Edellyttäen että valtiot noudattavat tasapainoista politiikkaa markkinoiden, valtioiden ja yhteisöjen välillä ja jos kansainvälinen yhteisö tekee yhteistyötä kansainvälisten muutosvoimien helpottamiseksi ja käyttää hyväkseen uusia suotuja mahdollisuuksia, teknologinen kehitys voidaan kääntää edistykseksi ja hyvinvoinniksi kaikille, myös vähäosaisimmille. Tällöin jaetun hyvinvoinnin maailma on saavutettavissa. Aikaisemmat epäonnistumiset ja onnistumiset ohjaavat meitä kohti uusia jaettuja periaatteita, joiden ympärille hyvinvointia lisääviä menettelytapoja voidaan rakentaa kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Nyt on aika soveltaa näitä periaatteita systemaattisesti talouspoliittisessa suunnittelussa kehityksen mahdollistamiseksi.